

Etnik bir partinin bölünmesi ve seçim coğrafyası: Bulgaristan'da DPS'nin 2024 bölünmesinin mekânsal yansımaları

Electoral geography of an ethnic party split: The spatial impact of the DPS breakup in Bulgaria

Beycan Hocaoglu^{*a}

^a İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, İzmir/Türkiye

Öz

Bu çalışma, Bulgaristan'da etnik temelli bir siyasal parti olan Hak ve Özgürlükler Hareketi'nin (DPS) 2024 yılında yaşadığı örgütsel bölünmenin seçim coğrafyası üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, 02 Nisan 2023, 09 Haziran 2024 ve 27 Ekim 2024 parlamento seçimlerine ait mahalle (EKATTE) düzeyindeki veriler derlenmiş, karşılaştırmalı mekânsal analiz için düzenlenmiştir. Oluşturulan veri seti üzerinde tematik haritalama teknikleri ile mekânsal otokorelasyon ölçütleri (Moran's I ve LISA) ve mekânsal regresyon modelleri (OLS, SAR ve SEM) birlikte uygulanmıştır. Analiz sonuçları, DPS'deki bölünmenin seçim coğrafyasında homojen bir çözülmeye yol açmadığını; aksine, parti kökenli oyların bölünme sonrasında da belirli mekânsal çekirdeklerde yoğunlaşmayı sürdürdüğünü, ancak bu yoğunlaşmanın farklı siyasal aktörler arasında mekânsal olarak yeniden dağıldığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, etnik oy verme davranışının yalnızca siyasal kırılmalarla değil, aynı zamanda mekânsal bağlam tarafından da şekillenen, koşullu bir yapı sergilediğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Seçim coğrafyası, Etnik oy verme, Parti bölünmeleri, Mekânsal siyaset, Bulgaristan seçimleri

Abstract

This study aims to examine the effects of the 2024 organizational split within the Movement for Rights and Freedoms (DPS), an ethnic-based political party in Bulgaria, on the spatial configuration of electoral outcomes. To this end, neighborhood-level (EKATTE) data from the parliamentary elections held on April 2, 2023; June 9, 2024; and October 27, 2024 were compiled and structured for comparative spatial analysis. The resulting dataset was analyzed using a combination of thematic mapping techniques, spatial autocorrelation measures (Moran's I and LISA), and spatial regression models (OLS, SAR, and SEM). The findings indicate that the party split did not lead to a homogeneous electoral decline; rather, votes originating from the DPS continued to concentrate within specific spatial cores, even as the votes were redistributed among different political actors. These results suggest that ethnic voting behavior exhibits a spatially contingent, context-sensitive structure shaped not only by political fragmentation but also by underlying spatial dynamics.

Keywords: Electoral geography, Ethnic voting, Party splits, Spatial politics, Bulgarian elections

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: beycan.hocaoglu@ikcu.edu.tr

Geliş/Received: 08.02.2026 Kabul/Accepted: 04.05.2026 Yayın Tarihi/Online Published: 19.09.2026

Atıf/To Cite: Hocaoglu, B. (2026). Etnik bir partinin bölünmesi ve seçim coğrafyası: Bulgaristan'da DPS'nin 2024 bölünmesinin mekânsal yansımaları, Coğrafi Bilimler Dergisi/ Turkish Journal of Geographical Sciences, 24(2), 517-539, <https://doi.org/10.33688/aucbd.1884506>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Ethnic-based political parties, often characterized by high voter loyalty, have traditionally been regarded as stable instruments of political representation in multiethnic societies. These parties embody the collective identities and historical experiences of specific ethnic groups, fostering continuity in voting behavior (Cansız, 2021; Işık, 2023). However, recent scholarship challenges this static view, proposing that ethnic voting is not fixed but dynamically shaped by contextual, institutional, and spatial factors (Birbir, 2007; Chandra, 2011). This perspective frames ethnic voting as a conditional and evolving process rather than a mere expression of immutable loyalty.

Party splits represent critical junctures that test the persistence and limits of ethnic voting behavior. The literature on party fragmentation primarily analyzes these splits through elite conflicts, leadership rivalries, and ideological divergences (Boucek, 2009; Harmel & Janda, 1994). Yet, such studies often focus on national-level electoral outcomes, neglecting the spatial reconfigurations that emerge at the local scale. Electoral geography literature underscores the spatial dependence of political behavior, emphasizing that voting patterns are produced within specific geographic contexts shaped by neighborhood relations, local networks, and regional histories (Agnew, 1996; Johnston & Pattie, 2006). These spatial dependencies manifest as clusters of voting behavior, detectable through spatial autocorrelation and modeling techniques (Cox, 1969; Johnston & Pattie, 2004; Lee & Repkine, 2022). Investigating the spatial consequences of party splits thus fills a notable gap in existing research.

The Movement for Rights and Freedoms (DPS) in Bulgaria, central to minority politics since 1989, serves as an exemplary case. DPS not only functions as a political party but also as the institutional expression of the Muslim minority's political agency, rooted in collective memory of forced assimilation policies during the communist era (Akin, 2015; Yılmaz, 2025). Its strong organizational structure and spatially concentrated voter base make DPS critical for analyzing the continuity of ethnic voting behavior.

The 2024 organizational split of DPS, which resulted in two new political entities, DPS-New Beginning (DPS-NN) and the Rights and Freedoms Alliance (APS), introduced new dynamics within the ethnic electorate. This raises questions about whether ethnic votes dissipated uniformly or were spatially redistributed among competing actors. Existing studies (Ganev, 2024; Smilov, 2020) emphasize national-level vote shifts, leaving local and spatial dimensions underexplored.

This study adopts a spatial perspective to examine the hypothesis that ethnic voting behavior following party splits does not dissolve homogeneously, rather but reorganizes into distinct spatial patterns. The research addresses three key questions: (i) How did the spatial distribution of votes change after the 2024 DPS split? (ii) Were these changes random or did they exhibit spatial dependence? (iii) In which geographic areas and around which political actors did DPS-originated votes reconcentrate?

To answer these, the study analyzes neighborhood-level (EKATTE) electoral data from the parliamentary elections held on April 2, 2023; June 9, 2024; and October 27, 2024. Employing thematic mapping, spatial autocorrelation (Moran's I and LISA), and spatial regression models (OLS, SAR, SEM), the analysis moves beyond descriptive accounts to assess spatial dependencies. The study contributes to the literature on party splits by elucidating the spatial dimension of ethnic political representation.

2. Data and Methodology

This research employs a comparative quantitative design to investigate the spatial effects of the 2024 DPS split on Bulgaria's electoral geography. The primary objective is to reveal not only changes in vote shares but also where, through which spatial relationships, and in what patterns these votes were redistributed.

The analysis begins with thematic mapping of vote distributions before and after the split, followed by spatial autocorrelation tests using global Moran's I and local indicators of spatial association (LISA). Finally, spatial regression models—Ordinary Least Squares (OLS), the Spatial Autoregressive (SAR) model, and the Spatial Error Model (SEM)—are applied to explain observed spatial patterns.

The study's comparative framework centers on three elections: April 2, 2023; June 9, 2024 (pre-split); and October 27, 2024 (post-split). The latter election enables the observation of the new spatial order created by DPS-NN and APS, as competing ethnically based actors. This design tests three hypotheses:

- H0 (Spatial Continuity): No significant change in the spatial distribution of ethnic votes post-split; votes continue concentrating in pre-existing cores.
- H1 (Spatial Restructuring): Post-split ethnic vote distribution changes spatially, shifting to new geographic areas or reshaping existing clusters.
- H2 (Spatial Dependence): Post-split vote distributions are nonrandom and exhibit spatial autocorrelation, resulting in similar voting patterns among neighboring units.

The data source comprises the official election results published by the Bulgarian Central Election Commission (<https://results.cik.bg>) and aggregated at the neighborhood (EKATTE) level. Vote counts and percentages by party were calculated for each neighborhood, with neighborhoods chosen as the spatial unit to capture localized heterogeneity and neighborhood effects that are critical for spatial analysis.

Complementary data on ethnic composition are derived from the 2011 national census, providing the proportions of Turkish, Bulgarian, Roma, and other groups in each neighborhood. Although a 2021 census exists, its ethnic data at the neighborhood scale are unavailable, and demographic stability suggests that 2011 data remain a valid proxy. Including ethnic composition allows testing of how demographic structures, alongside spatial interactions, influence vote shifts.

Data processing and analyses were conducted in the R environment using the 'sf' package for handling spatial vector data. Neighborhood boundaries were linked to election data via unique identifiers. Data cleaning excluded incomplete observations, and variables (including rate and difference variables) were transformed as needed for spatial analysis.

3. Results

3.1. Pre-Split Spatial Patterns of DPS Voting

Thematic maps of the April 2023 and June 2024 elections reveal that DPS votes were not evenly distributed across Bulgaria but were concentrated in specific geographic cores, notably neighborhoods with high shares of Turkish population (Figures 1-3). In northwestern Bulgaria, relatively high DPS vote shares correspond to areas with significant Roma populations (Figure 4).

Global Moran's I statistics confirm significant positive spatial autocorrelation for DPS vote shares in both pre-split elections (Table 1). This indicates that neighborhoods with high DPS support tend to cluster spatially, forming contiguous blocks of strong support. The stability of Moran's I values between these elections suggests consistent spatial voting patterns before the split.

Local spatial autocorrelation (LISA) maps provide further detail on these clusters, identifying high-high (HH) areas where DPS support is strong both locally and regionally, and low-low (LL) clusters where DPS support is weak (Figures 5-6). These patterns demonstrate the existence of spatially cohesive voter bases prior to the party split.

3.2. Post-Split Spatial Distribution of Votes

The October 2024 election, which followed the DPS split into DPS-NN and APS, revealed new spatial configurations. Votes for both parties remain concentrated within former DPS cores but exhibit distinct spatial clustering patterns (Figures 7-8). DPS-NN dominates some neighborhood clusters, while APS leads in others, indicating spatial heterogeneity rather than uniform division.

The combined vote map (DPS-NN + APS) shows that DPS-originated votes still cluster spatially, but with increased dispersion and heterogeneity relative to pre-split patterns (Figure 9). The split did not erase existing cores but restructured them into multiple focal points.

LISA maps for DPS-NN, APS, and their combined vote shares illustrate spatially distinct high-high clusters for each party (Figures 10-12), reflecting spatially localized competition and fragmentation within the ethnic electorate.

3.3. Spatial Autocorrelation Analysis Post-Split

Moran's I values for DPS-NN, APS, and their combined votes remain positive and significant (Table 1), confirming persistent spatial dependence after the split. The spatial autocorrelation of the combined vote is higher than that for either party alone, indicating that, although the ethnic vote remains clustered, it is now distributed among competing actors.

LISA results demonstrate that spatial clusters have shifted and diversified, with some neighborhoods emerging as DPS-NN strongholds and others favoring APS. This spatial asymmetry underscores the complex local political ecosystems shaping vote reallocation.

3.4. Regression and Spatial Regression Findings

An initial OLS regression model examined the relationship between neighborhood ethnic composition and changes in combined DPS-originated vote shares (DPS-NN + APS) between 2023 and 2024. Results (Table 2) indicate significant effects: Turkish and Bulgarian population shares are negatively correlated with vote change, while the Roma population share has a strong positive effect.

However, residual spatial autocorrelation in the OLS model necessitated the use of spatial regression techniques. Both SAR and SEM models were estimated (Table 3), with the SAR model showing a superior fit according to the Akaike Information Criterion(AIC).

The SAR model's significant positive spatial-lag coefficient ($\rho = 0.492^{***}$) indicates that changes in votes in one neighborhood are influenced by those in adjacent neighborhoods, reflecting spatial contagion of political preferences. This spatial diffusion aligns with theories emphasizing social

networks, face-to-face interactions, and local organizational capacity as drivers of voting behavior (Cox, 1969; Johnston & Pattie, 2006) ***

The entrenched local party organizations in DPS strongholds likely facilitated competition between DPS-NN and APS within existing spatial cores, with vote shifts occurring along established social and political networks rather than occurring randomly.

4. Discussion and Conclusion

The study's findings reveal that the 2024 DPS split did not produce a simple, uniform decline in ethnic voting but instead generated spatially contingent, heterogeneous, and multi-layered patterns of electoral realignment. This challenges classical views of ethnic voting as a stable, monolithic phenomenon (Birbir, 2007; Chandra, 2011), supporting contemporary conceptions of ethnic voting as conditional loyalty shaped by local contexts (Hale, 2008).

Spatial dependence analyses confirm that electoral behavior is embedded in neighborhood and regional social fabrics, with spatial autocorrelation persisting before and after the split (Agnew, 1996; Johnston & Pattie, 2006). The SAR model's superior fit underscores the role of spatial diffusion mechanisms in electoral change, consistent with Anselin's (1988, 1995) spatial econometrics framework.

The asymmetrical spatial distribution of DPS-NN and APS votes highlights the importance of local political ecosystems, illustrating that party splits manifest differently across space rather than uniformly at the national level (Boucek, 2009; Harmel & Janda, 1994). This finding complements national-level analyses by Ganey (2024) and Smilov (2020), revealing complex spatial dynamics underlying aggregate electoral shifts.

Demographic findings demonstrate that ethnic group composition differentially affects changes in voting, with Turkish and Bulgarian populations experiencing sharper vote fragmentation and the Roma population experiencing more flexible voting patterns. This heterogeneity aligns with prior research indicating that ethnic groups are not politically homogeneous and that their preferences interact with spatial context (Kaya, Toroğlu, & Adıgüzel, 2016).

Methodologically, the combined use of high-resolution spatial statistics (Moran's I, LISA, SAR, SEM) provides a robust analytical framework for evaluating the spatial consequences of party splits. This approach reveals micro-scale electoral geography that national-level data obscure, advancing the study of ethnic political representation in Bulgaria and beyond (Anselin, 1988, 1995; İbrahimov & Özözen Kahraman, 1999; Özözen Kahraman, 2007).

In sum, the DPS case illustrates that ethnic voting behavior is neither entirely fixed nor entirely fluid, but rather is shaped by spatial context, organizational capacity, and local political relations. Party splits trigger complex spatial restructuring rather than straightforward decay, emphasizing the need for spatially sensitive approaches in electoral studie

1. Giriş

Etnisite temelli siyasal partiler, çok etnisiteli toplumlarda siyasal temsilin temel araçlarından biri olarak uzun süre istikrar ve yüksek seçmen sadakati ile ilişkilendirilmiştir. Bu tür partilerin belirli etnik grupların kolektif kimliklerini ve tarihsel deneyimlerini temsil etmesi, oy verme davranışında süreklilik yaratan bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Nitekim etnik temelli partilerin seçmen tabanlarının uzun süre yüksek düzeyde sadakat sergilemesi, literatürde sıklıkla vurgulanan bir olgudur (Cansız, 2021; Işık, 2023). Bununla birlikte, etnik oy verme davranışının bu durağan yapısı giderek daha fazla sorgulanmakta; etnik kimliğin siyasal tercihler üzerindeki etkisinin sabit olmadığı, bağlamsal, kurumsal ve mekânsal faktörlerle etkileşim içinde şekillendiği ileri sürülmektedir (Birbir, 2007; Chandra, 2011). Bu yaklaşım, etnik oy verme davranışının statik bir sadakat ilişkisi değil, dinamik ve koşullu bir süreç olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda parti bölünmeleri, etnik oy verme davranışının sürekliliğini ve sınırlarını test eden kritik kırılma anları olarak öne çıkmaktadır. Parti bölünmeleri literatürü, bu tür örgütsel ayrışmaları çoğunlukla elit çatışmaları, liderlik rekabetleri ve ideolojik farklılaşmalar üzerinden analiz etmektedir (Boucek, 2009; Harmel & Janda, 1994). Ancak bu çalışmaların büyük bir bölümü, bölünmelerin seçim sonuçlarına etkisini ulusal düzeyde ele almakta ve yerel ölçekte ortaya çıkan mekânsal yeniden yapılanmaları sınırlı ölçüde incelemektedir. Oysa seçim coğrafyası literatürü, siyasal davranışın mekânsal olarak bağımlı olduğunu ve oy verme örüntülerinin belirli coğrafi bağlamlar içinde üretildiğini göstermektedir (Agnew, 1996; Johnston & Pattie, 2006). Komşuluk ilişkileri, yerel ağlar ve bölgesel tarih gibi faktörler, oy davranışının mekânsal olarak kümelenmesine yol açmakta; bu durum mekânsal otokorelasyon ve mekânsal modelleme teknikleriyle ortaya konulmaktadır (Cox, 1969; Johnston & Pattie, 2004; Lee & Repkine, 2022). Bu çerçevede, parti bölünmelerinin mekânsal sonuçlarının incelenmesi, mevcut literatürde önemli bir boşluğa işaret etmektedir.

Bu teorik ve yöntemsel tartışmalar, Bulgaristan'da azınlık siyaseti bağlamında merkezi bir konuma sahip olan Hak ve Özgürlükler Hareketi (DPS) örneğini özellikle anlamlı kılmaktadır. DPS, 1989 sonrası dönemde yalnızca bir siyasal parti olarak değil aynı zamanda Bulgaristan'daki Müslüman azınlığın siyasal temsil rejimi olarak değerlendirilmiştir (Fowkes, 2002; Todorov & Krasteva, 2011). Partinin kuruluşu komünist rejim döneminde uygulanan zorunlu asimilasyon politikalarına karşı gelişen toplumsal hafızayla doğrudan bağlantılıdır ve bu yönüyle DPS Bulgaristan'daki Müslüman azınlığın siyasal özneleşme sürecinin kurumsal ifadesi olarak kabul edilmektedir (Akın, 2015; Yılmaz, 2025). Bu bağlamda DPS, güçlü örgütsel yapısı ve mekânsal olarak yoğunlaşmış seçmen tabanı ile etnik temelli oy verme davranışının sürekliliğini incelemek açısından kritik bir vaka sunmaktadır.

2024 yılında DPS içinde yaşanan örgütsel bölünme, bu yerleşik yapıyı dönüştüren önemli bir kırılma yaratmıştır. Bölünme sonucunda ortaya çıkan DPS-Yeni Başlangıç (DPS-NN) ve Hak ve Özgürlükler İttifakı (APS) siyasal oluşumları aynı etnik tabana hitap eden alternatif siyasal aktörler olarak seçmen davranışında yeni dinamikler ortaya çıkarmıştır. Bu durum etnik oyların homojen bir biçimde çözülüp çözülmediği ya da farklı mekânsal örüntüler içinde yeniden mi dağıldığı sorusunu gündeme getirmektedir. Mevcut çalışmaların (Ganev, 2024; Smilov, 2020) büyük ölçüde ulusal düzeydeki oy değişimlerine odaklanması bu dönüşümün yerel ve mekânsal boyutunun yeterince analiz edilmemesine yol açmaktadır.

Bu çalışma, söz konusu problemi mekânsal bir perspektiften ele almakta ve etnik temelli oy verme davranışının parti bölünmeleri karşısında homojen bir çözülme göstermediği aksine mekânsal olarak farklılaşan örüntüler içinde yeniden yapılandığı varsayımına dayanmaktadır. Bu çerçevede çalışma şu araştırma sorularına odaklanmaktadır: (i) DPS'nin 2024 yılındaki bölünmesi sonrasında oyların mekânsal dağılımı nasıl değişmiştir? (ii) Bu değişim rastgele mi gerçekleşmiştir, yoksa mekânsal bağımlılık sergileyen örüntüler üretmiş midir? (iii) DPS kökenli oylar hangi coğrafi alanlarda ve hangi siyasal aktörler etrafında yeniden yoğunlaşmıştır?

Bu sorulara yanıt vermek amacıyla çalışma, 02 Nisan 2023, 09 Haziran 2024 ve 27 Ekim 2024 parlamento seçimlerine ait mahalle (EKATTE) düzeyindeki verileri karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Yüksek mekânsal çözünürlükte yürütülen bu analizde tematik haritalama, mekânsal otokorelasyon ölçütleri (Moran's I ve LISA) ve mekânsal regresyon modelleri (OLS, SAR ve SEM) birlikte kullanılarak oy değişimlerinin mekânsal yapısı ortaya konulmaktadır. Bu yaklaşım, parti bölünmelerinin seçim coğrafyasında yarattığı etkileri yalnızca betimsel düzeyde değil analitik ve mekânsal bağımlılık çerçevesinde değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır.

Sonuç olarak çalışma DPS örneği üzerinden etnik temelli siyasal temsilin mekânsal boyutunu analiz ederek parti bölünmeleri literatüründeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Çalışma etnik oy verme davranışının statik bir sadakat ilişkisi değil mekânsal ve kurumsal bağlamlara duyarlı dinamik bir süreç olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır.

2. Veri ve Yöntem

Bu çalışma DPS'nin (Hak ve Özgürlükler Partisi) 2024 yılında yaşadığı örgütsel bölünmenin Bulgaristan'daki seçim sonuçlarının mekânsal düzeni üzerindeki etkilerini incelemek üzere tasarlanmış karşılaştırmalı ve nicel bir araştırma desenine dayanmaktadır. Araştırmanın temel amacı, bölünmenin yalnızca oy miktarlarında yarattığı değişimi değil oyların nerede, hangi mekânsal ilişkiler içinde ve hangi örüntüler aracılığıyla yeniden dağıldığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda analiz süreci seçim sonuçlarının mekânsal dağılımını ortaya koymak için tematik haritalama teknikleriyle başlatılmıştır. Ardından, oyların mekânsal olarak kümelenme gösterip göstermediğini test etmek amacıyla küresel Moran's I ve yerel mekânsal otokorelasyon (LISA) analizleri uygulanmıştır. Son aşamada ise gözlemlenen mekânsal örüntülerin istatistiksel olarak açıklanabilmesi için OLS, mekânsal gecikme (SAR) ve mekânsal hata (SEM) modelleri kullanılmıştır. Bu çok aşamalı yaklaşım, seçim sonuçlarının yalnızca betimlenmesini değil, aynı zamanda mekânsal bağımlılık yapısı içinde analitik olarak değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni ve Karşılaştırmalı Çerçeve

Çalışma açıklayıcı ve karşılaştırmalı bir tasarıma sahiptir. Çalışma DPS'nin bölünmesini “öncesi-sonrası” karşılaştırması çerçevesinde ele almakta ve bu bölünmeyi etnik temelli bir partinin mekânsal oy örüntülerini test eden kritik bir eşik olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu doğrultuda üç parlamento seçimi analiz kapsamına alınmıştır: 02 Nisan 2023, 09 Haziran 2024 ve 27 Ekim 2024. İlk iki seçim, DPS'nin bölünme öncesi dönemdeki mekânsal performansını temsil ederken 27 Ekim 2024 seçimi, partinin DPS-NN (Hak ve Özgürlükler Hareketi - Yeni Başlangıç) ve APS (Hak ve Özgürlükler İttifakı) olarak iki ayrı siyasal aktöre ayrılmasının ardından ortaya çıkan yeni mekânsal düzeni gözlemlene imkânı sunmaktadır.

Bu karşılaştırmalı yapı, etnik oy verme davranışının mekânsal sürekliliği ile mekânsal yeniden yapılanma olasılıklarını test etmeye yönelik olarak kurgulanmıştır. Bu çerçevede araştırma aşağıdaki hipotezlere dayanmaktadır:

H0 (Mekânsal Süreklilik Hipotezi): DPS'nin bölünmesi sonrasında etnik temelli oyların mekânsal dağılımında anlamlı bir değişim yoktur; oylar bölünme öncesindeki mekânsal çekirdeklerde yoğunlaşmaya devam etmektedir.

H1 (Mekânsal Yeniden Yapılanma Hipotezi): DPS'nin bölünmesi sonrasında etnik temelli oyların mekânsal dağılımı değişmektedir; oylar farklı coğrafi alanlara kaymakta veya mevcut mekânsal kümelenme yapısı yeniden şekillenmektedir.

H2 (Mekânsal Bağımlılık Hipotezi): Bölünme sonrasında ortaya çıkan oy dağılımları rastgele değildir; mekânsal otokorelasyon sergileyerek komşu birimler arasında benzer oy örüntülerinin oluşmasına yol açmaktadır.

Araştırma deseni, bu hipotezlerin mekânsal istatistiksel yöntemler aracılığıyla test edilmesine imkân verecek şekilde yapılandırılmıştır.

2.2. Veri Kaynakları ve Analiz Birimi

Çalışmanın temel veri kaynağını Bulgaristan Merkez Seçim Komisyonu tarafından <https://results.cik.bg> web sayfasında yayımlanan resmî seçim sonuçları oluşturmaktadır. Seçim verileri, mahalle (EKATTE) düzeyinde derlenmiş ve her bir mahalle için parti bazında oy sayıları ile oy oranları hesaplanmıştır. Analizin temel mekânsal birimi mahalle olarak belirlenmiştir. Bu tercih çalışmanın amaçlarıyla doğrudan ilişkilidir. Giriş bölümünde tartışıldığı üzere parti bölünmelerinin etkileri çoğu zaman ulusal ortalamalarda değil yerel ve komşuluk ilişkileri içinde görünür hâle gelir. Mahalle düzeyi bu yerel farklılaşmaları ve mekânsal heterojenliği yakalayabilmek için uygun bir çözünürlük sunmaktadır. Mahalle düzeyi seçim verilerinin toplandığı ve bu yerel farklılaşmaların ele alınacağı en küçük idari birimdir.

Seçim verilerine ek olarak mahallelerin etnik kompozisyonuna ilişkin 2011 yılına ait nüfus sayımına ait veriler kullanılmıştır. Bu veriler Türk, Bulgar, Roman ve diğer nüfus gruplarının toplam nüfus içindeki oranlarını içermektedir. Bulgaristan'da 2011 nüfus sayımının ardından 2021 yılında da ulusal nüfus sayımı gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, 2021 sayımına ilişkin etnik kompozisyon verileri henüz mahalle (EKATTE) düzeyinde yayımlanmadığından mikro-ölçekli mekânsal analizlerde kullanılamamaktadır. Bu nedenle çalışmada en güncel ve erişilebilir mikro-ölçekli etnik veri olan 2011 sayımı tercih edilmiştir. Ayrıca Bulgaristan'da demografik yapının görece durağan olması ve etnik kompozisyonundaki değişimlerin uzun dönemde sınırlı kalması nedeniyle 2011 ve 2021 sayımları arasında mahalle ölçeğinde dramatik bir dönüşüm beklenmemektedir. Dolayısıyla 2011 etnik kompozisyon verilerinin modele dâhil edilmesi oy değişimlerinin yalnızca mekânsal etkileşimlerden değil aynı zamanda yapısal demografik faktörlerden nasıl etkilendiğini test etmeyi mümkün kılmaktadır.

2.3. Veri İşleme ve Yazılım Ortamı

Tüm veri işleme ve analiz süreçleri R yazılım ortamında gerçekleştirilmiştir. Mekânsal veriler, sf (simple features) veri yapısı kullanılarak işlenmiştir. sf yapısı, mekânsal vektör verilerinin standartlaştırılmış biçimde temsil edilmesine olanak tanıyarak mekânsal analizlerin şeffaflığını ve

yeniden üretilebilirliğini artırmaktadır. Mahalle sınırlarını içeren mekânsal katmanlar ile seçim sonuçları ortak tanımlayıcılar aracılığıyla birleştirilmiştir.

Veri işleme sürecinde eksik veya tutarsız gözlemler kontrol edilmiş analizler yalnızca geçerli gözlemler üzerinden yürütülmüştür. Değişkenler mekânsal analizlere uygun biçimde dönüştürülmüş ve gerekli durumlarda oran veya fark değişkenleri oluşturulmuştur. Bu aşama, mekânsal istatistiksel analizlerin sağlıklı biçimde uygulanabilmesi için kritik bir ön koşul oluşturmaktadır.

2.4. Mekânsal Görselleştirme ve Keşifsel Analiz

Analizin ilk aşamasında DPS'nin bölünme öncesi ve sonrası oy oranlarının mekânsal dağılımını görselleştirmek amacıyla statik tematik haritalar üretilmiştir. Bu haritalar, oy oranlarının mahalle düzeyindeki coğrafi yoğunlaşmalarını betimleyerek mekânsal örüntülerin sezgisel olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Keşifsel nitelikteki bu aşama daha ileri düzey mekânsal analizler için bir ön değerlendirme işlevi görmektedir.

Haritalar DPS'nin bölünme öncesinde güçlü olduğu mekânsal çekirdekleri ve bölünme sonrasında bu çekirdekler içinde ortaya çıkan farklılaşmaları görsel olarak karşılaştırmaya olanak tanımaktadır. Böylece mekânsal dönüşümün yalnızca sayısal değil, görsel olarak da izlenebilir hâle gelmesi sağlanmıştır.

2.5. Mekânsal Otokorelasyon Analizi

Bu çalışmada mekânsal ağırlık matrisi analiz birimleri arasındaki komşuluk ilişkilerini daha kapsayıcı biçimde temsil edebilmek amacıyla “queen contiguity” yaklaşımı kullanılarak oluşturulmuştur. Bu yöntemde iki mekânsal birim yalnızca ortak bir sınır paylaşmaları durumunda değil aynı zamanda bir köşe noktası üzerinden temas etmeleri halinde de komşu kabul edilmektedir. Söz konusu tercih, EKATTE düzeyindeki birimlerin küçük, düzensiz ve parçalı geometrik yapılar sergilemesi nedeniyle önem taşımaktadır; zira daha kısıtlayıcı olan rook (kale) komşuluğu yalnızca ortak sınırları dikkate aldığından birçok birimi izole bırakabilmekte ve mekânsal etkileşim ağını zayıflatabilmektedir. Bu nedenle queen yaklaşımı, yerel düzeydeki mekânsal etkileşimleri daha gerçekçi ve yoğun biçimde yansıttığı için tercih edilmiş; oluşturulan komşuluk matrisi ayrıca satır-standardizasyon işlemine tabi tutularak mekânsal regresyon modellerinde kullanılabilir hâle getirilmiştir.

Oy oranlarının mekânsal olarak rastgele dağılıp dağılmadığını test etmek amacıyla küresel Moran's I istatistiği hesaplanmıştır (Moran, 1950). Moran's I, bir değişkenin komşu mekânsal birimler arasında benzerlik gösterip göstermediğini ölçen temel bir göstergedir ve pozitif değerler mekânsal kümelenmeyi, negatif değerler ise mekânsal yayılımı işaret eder. Bu analiz, DPS oylarının bölünme öncesi ve sonrası dönemde mekânsal bağımlılık sergileyip sergilemediğini değerlendirmek için kullanılmıştır.

Küresel analizlerin ardından, mekânsal kümelenmenin yerel düzeyde nasıl dağıldığını incelemek amacıyla Yerel Mekânsal Otokorelasyon Göstergeleri (LISA) hesaplanmıştır (Anselin, 1995). LISA, her bir mekânsal birim için komşuları ile karşılaştırmalı olarak kümelenme derecesini ölçer ve yüksek-yüksek (HH) ve düşük-düşük (LL) kümelenmelerin yanı sıra mekânsal aykırı değerleri (yüksek-düşük [HL] ve düşük-yüksek [LH]) belirlemeye imkân tanır. Burada HH birimler, yüksek oy oranına sahip alanların yüksek oy oranına sahip komşularla kümelenildiğini gösterirken; LL birimler,

düşük oy oranına sahip alanların düşük oy oranına sahip komşularla kümелendiğini ifade eder. HL ve LH ise mekânsal aykırılıkları temsil eder; örneğin HL birimi, yüksek oy oranına sahip olmasına rağmen komşularının düşük oy oranına sahip olduğu alanları gösterir.

Bu analizler, DPS'nin tarihsel olarak güçlü olduğu mahallelerin bölünme sonrasında mekânsal olarak nasıl bir dönüşüm geçirdiğini ayrıntılı biçimde değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla LISA ve Moran's I uygulamaları, çalışmanın amacına uygun olarak mekânsal bağımlılık ve yerel farklılaşmaların ampirik görünürliğini sağlamaktadır.

2.6. Mekânsal Regresyon Modelleri

Oy oranlarındaki değişimi açıklamak üzere ilk aşamada OLS (En Küçük Kareler) regresyon modeli kurulmuştur. Bağımlı değişken DPS'nin bölünme öncesi ve bölünme sonrası ortaya çıkan her iki partinin toplam oy oranları arasındaki fark olarak tanımlanmıştır. Bağımsız değişkenler ise mahallelerin etnik kompozisyonunu temsil eden nüfus oranlarıdır. Bu model etnik oy verme literatüründe vurgulanan yapısal faktörlerin oy değişimleri üzerindeki etkisini test etmeyi amaçlamaktadır.

OLS modeli, mahalle ölçeğinde mekânsal verileri kullanmakla birlikte komşuluk ilişkilerini doğrudan modele dahil etmediği için mekânsal bağlamı tam olarak yansıtamamaktadır. Bu eksiklik, oy değişimlerinin komşu mahalleler arasındaki bağımlılıklarını analiz etmek için mekânsal regresyon modelleri uygulamayı gerekli kılmıştır. Bu nedenle, mekânsal gecikme (SAR) ve mekânsal hata (SEM) modelleri kullanılmıştır.

SAR modeli, bir mekânsal birimdeki oy değişiminin komşu birimlerdeki oy değişimlerinden doğrudan etkilendiğini varsayarken SEM modeli, mekânsal bağımlılığın hata teriminde yoğunlaştığını kabul eder (Anselin, 1988; LeSage & Pace, 2009). Modellerin karşılaştırılması Akaike Bilgi Kriteri (AIC) kullanılarak yapılmış ve en iyi uyumu sağlayan model esas alınmıştır (Burnham & Anderson, 2007). Bu yaklaşım, oy davranışındaki değişimin hangi mekânsal mekanizmalar aracılığıyla gerçekleştiğini ayırt etmeyi mümkün kılmaktadır.

2.7. Yöntemsel Sınırlılıklar

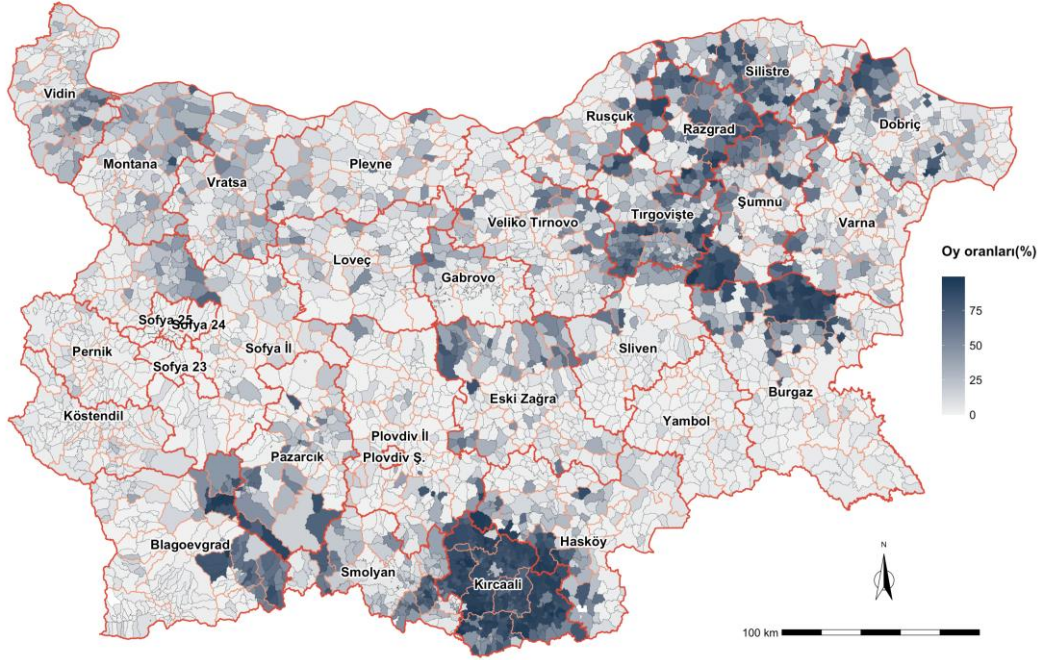
Bu çalışmanın yöntemi mahalle düzeyindeki toplanmış-özetlenmiş verilere dayanmaktadır. Bu durum bireysel seçmen davranışlarına ilişkin doğrudan çıkarımlar yapılmasını sınırlamaktadır. Ayrıca sosyo-ekonomik göstergeler, kampanya stratejileri ve yerel örgütlenme kapasitesi gibi değişkenler analiz kapsamı dışında kalmıştır. Bununla birlikte kullanılan mekânsal istatistiksel yöntemler oy değişimlerinin bağlamsal ve mekânsal boyutunu güçlü biçimde ortaya koyarak bu sınırlılıkları kısmen telafi etmektedir.

3. Bulgular

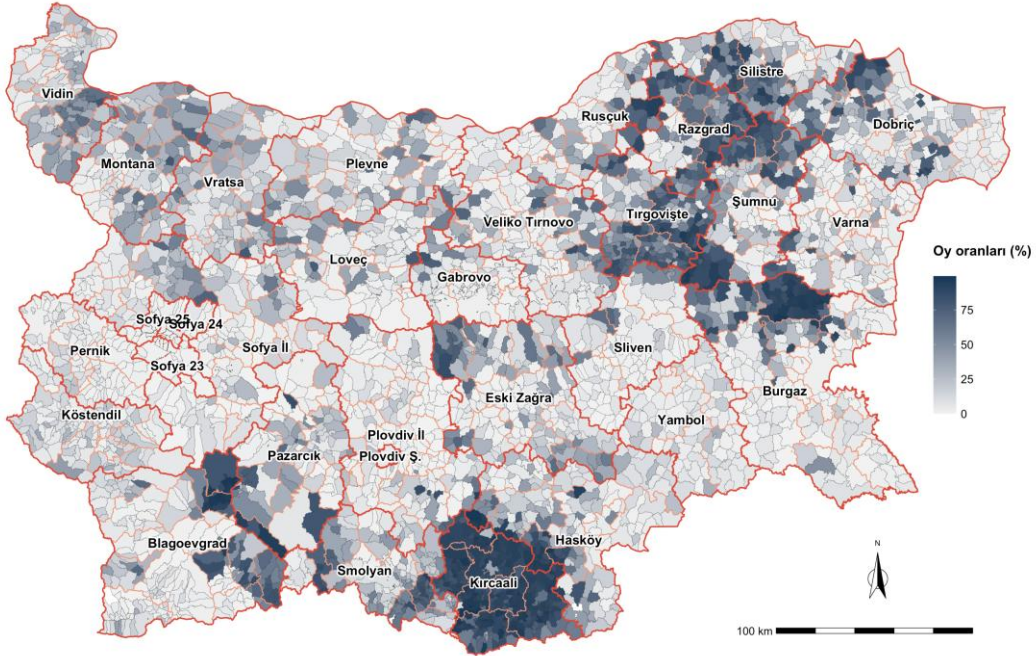
3.1. DPS Oylarının Bölünme Öncesi Mekânsal Örüntüleri

02 Nisan 2023 ve 09 Haziran 2024 seçimlerine ilişkin tematik haritalar, DPS oylarının Bulgaristan genelinde homojen biçimde dağılmadığını belirli coğrafi alanlarda yoğunlaştığını açık biçimde göstermektedir (Şekil 1; Şekil 2). Özellikle Türk nüfus oranının yüksek olduğu mahallelerde (Şekil 3) DPS oy oranlarının belirgin biçimde daha yüksek seyrettiği görülmektedir. Bu durum, DPS'nin tarihsel olarak güçlü olduğu bölgelerde mekânsal süreklilik sergileyen oy çekirdeklerinin varlığına net bir şekilde ortaya koymaktadır.

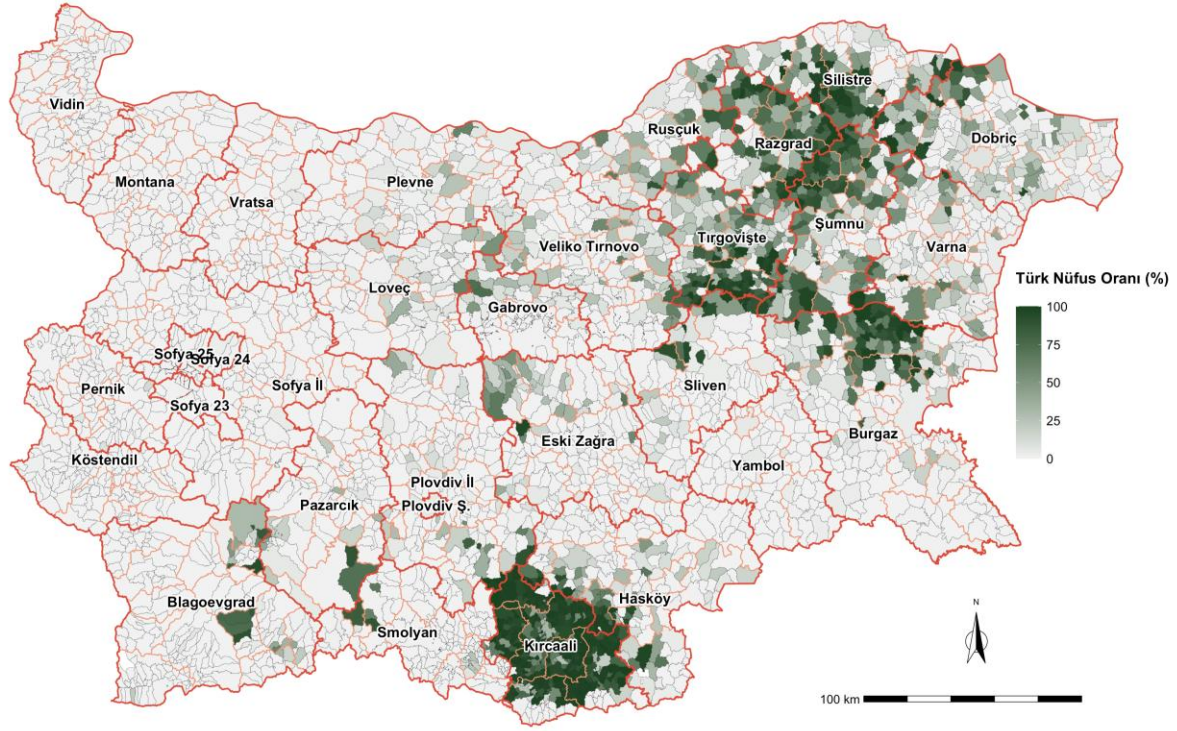
Türk nüfusun yüksek olmadığı halde DPS oylarının nispeten yüksek olduğu Bulgaristan'ın kuzey batı illerindeki durum bu bölgedeki Roman oyları ile ilgili olmalıdır (Şekil 4)

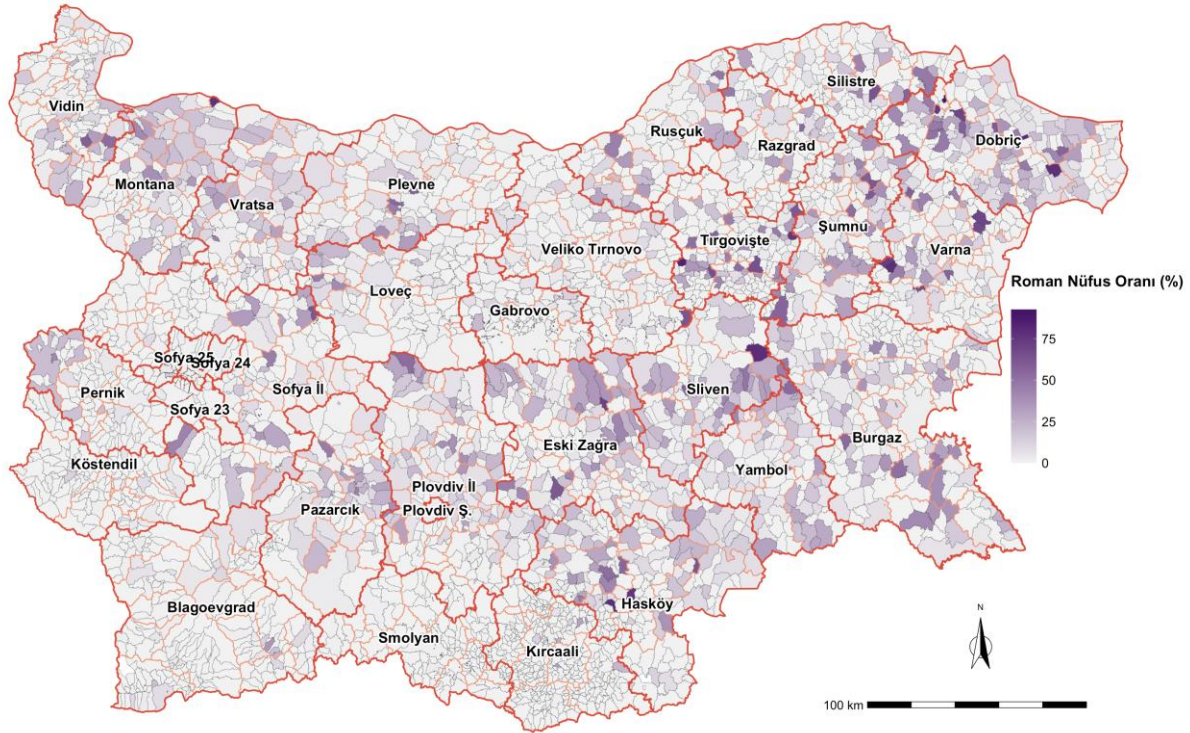
Şekil 1. DPS'nin 02 Nisan 2023 genel seçimlerinde mahalle (EKATTE) düzeyinde aldığı oy oranlarının mekânsal dağılımı.

Şekil 2. DPS'nin 09 Haziran 2024 genel seçimlerinde mahalle düzeyindeki oy oranlarının mekânsal dağılımı.

Şekil 3. 2011 yılı itibariyle EKATTE düzeyinde Türk nüfusun toplam nüfusa oranı.

Şekil 4. 2011 yılı itibariyle EKATTE düzeyinde Roman nüfusun toplam nüfusa oranı.

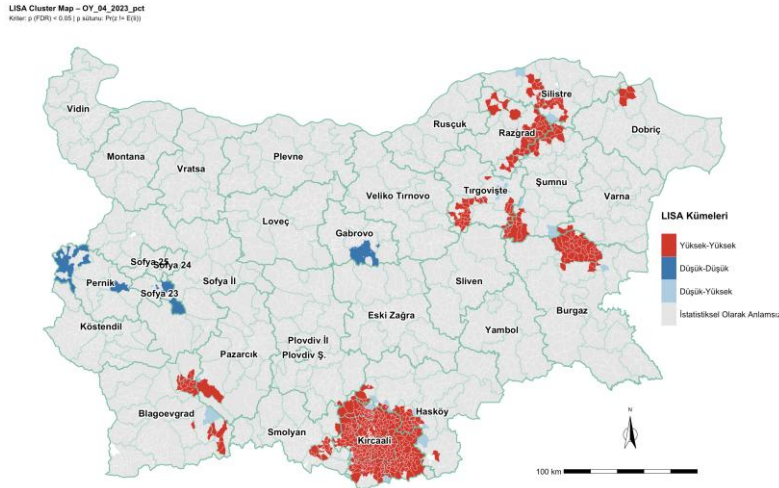
Küresel Moran's I analizleri, her iki seçimde de DPS oy oranlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde mekânsal otokorelasyon sergilediğini ortaya koymuştur (Çizelge 1). Moran's I değerlerinin pozitif ve anlamlı olması yüksek oy oranlarına sahip mahallelerin çoğunlukla birbirine komşu alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir. 2023 ve 2024 Haziran seçimleri arasında Moran's I değerlerinde büyük

bir farklılık gözlenmemesi bölünme öncesi dönemde DPS'nin mekânsal oy örüntülerinin görece istikrarlı kaldığını göstermektedir.

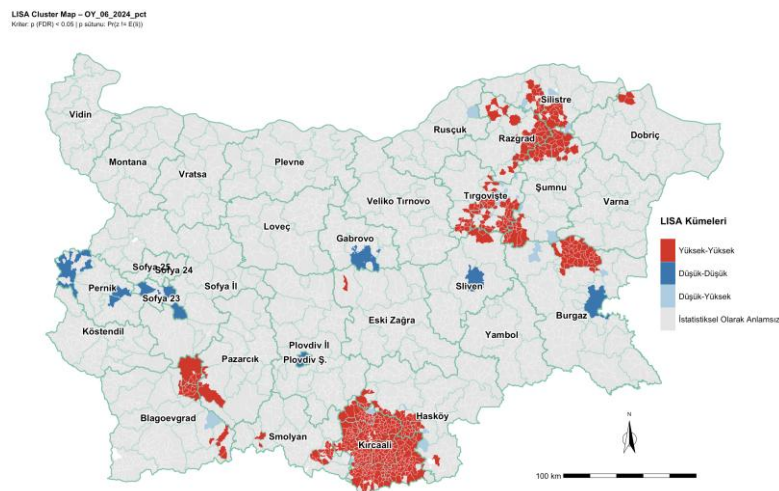
Çizelge 1. DPS ve DPS türevi partilerin 02 Nisan 2023, 09 Haziran 2024 ve 27 Ekim 2024 tarihlerinde Bulgaristan genelinde mahalle mazlı Moran's I istatistik değerleri ($p < 0,001$).

<i>Moran's I statistic</i>		
02 Nisan 2023	DPS	0,700
09 Haziran 2024	DPS	0,709
	DPS-NN	0,585
27 Ekim 2024	APS	0,697
	DPS-NN + APS	0,698

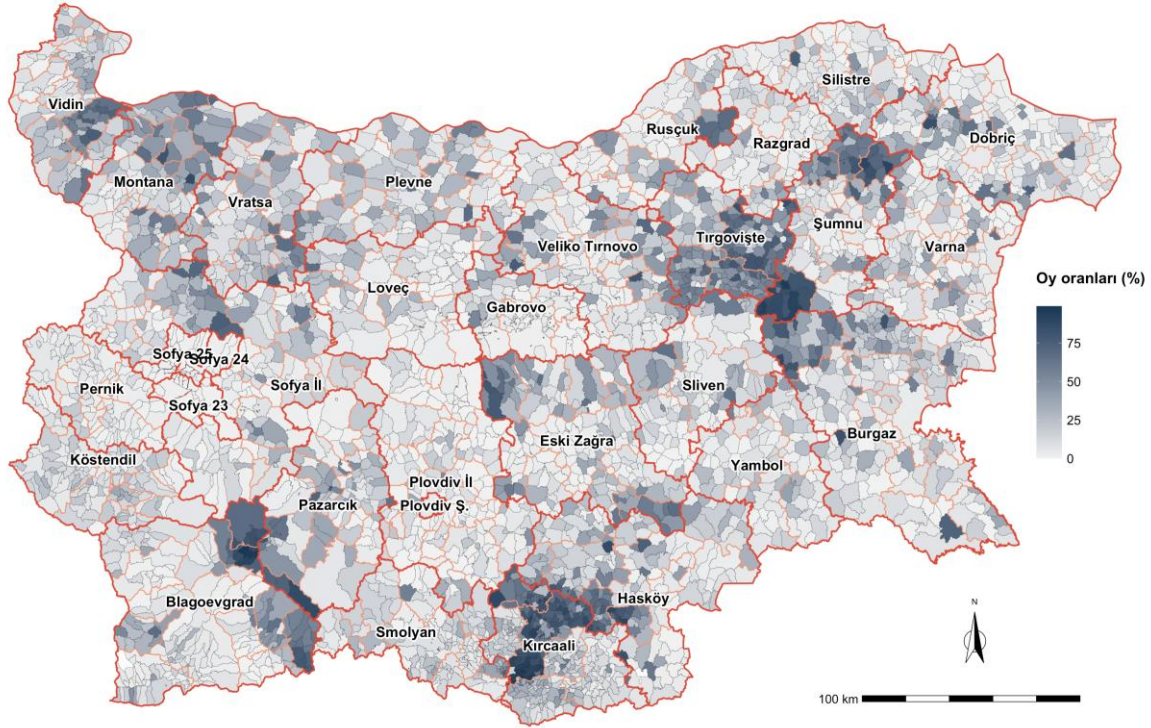
Yerel düzeyde yapılan LISA analizleri, bu istikrarın mekânsal dağılımını daha ayrıntılı biçimde ortaya koymaktadır. Yüksek-yüksek kümelenmeler DPS'nin güçlü olduğu mahallelerin mekânsal olarak birbirini destekleyen bloklar oluşturduğunu göstermektedir (Şekil 5, Şekil 6). Buna karşılık düşük-düşük kümelenmeler DPS'nin tarihsel olarak zayıf olduğu bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Bu bulgular DPS'nin bölünme öncesinde belirgin mekânsal çekirdekler etrafında örgütlenmiş bir seçmen tabanına sahip olduğunu net bir şekilde göstermektedir.

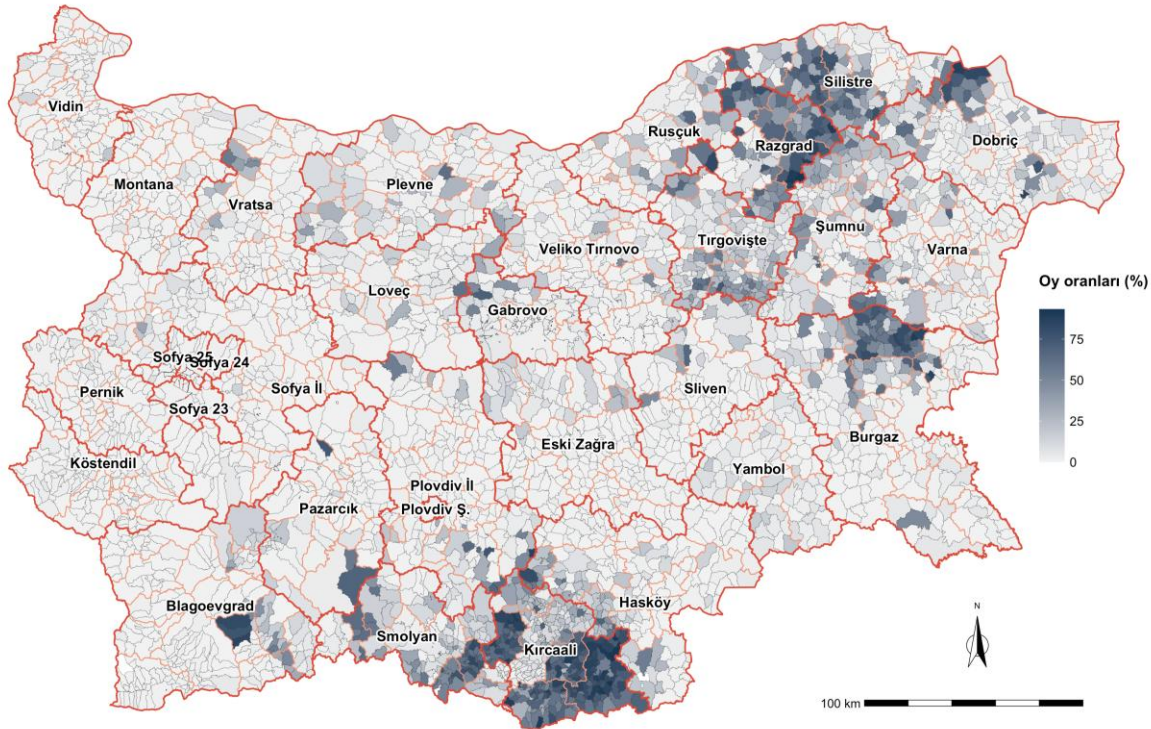
Şekil 5. 02 Nisan 2023 seçimleri için yerel mekânsal otokorelasyon (LISA) haritası.

Şekil 6. 09 Haziran 2024 seçimleri için yerel mekânsal otokorelasyon (LISA) haritası.

Şekil 7. DPS-NN'nin 27 Ekim 2024 parlamento seçimlerinde mahalle bazında oy oranlarının mekânsal dağılımı.

Şekil 8. APS'nin 27 Ekim 2024 parlamento seçimlerinde mahalle bazında oy oranlarının mekânsal dağılımı.

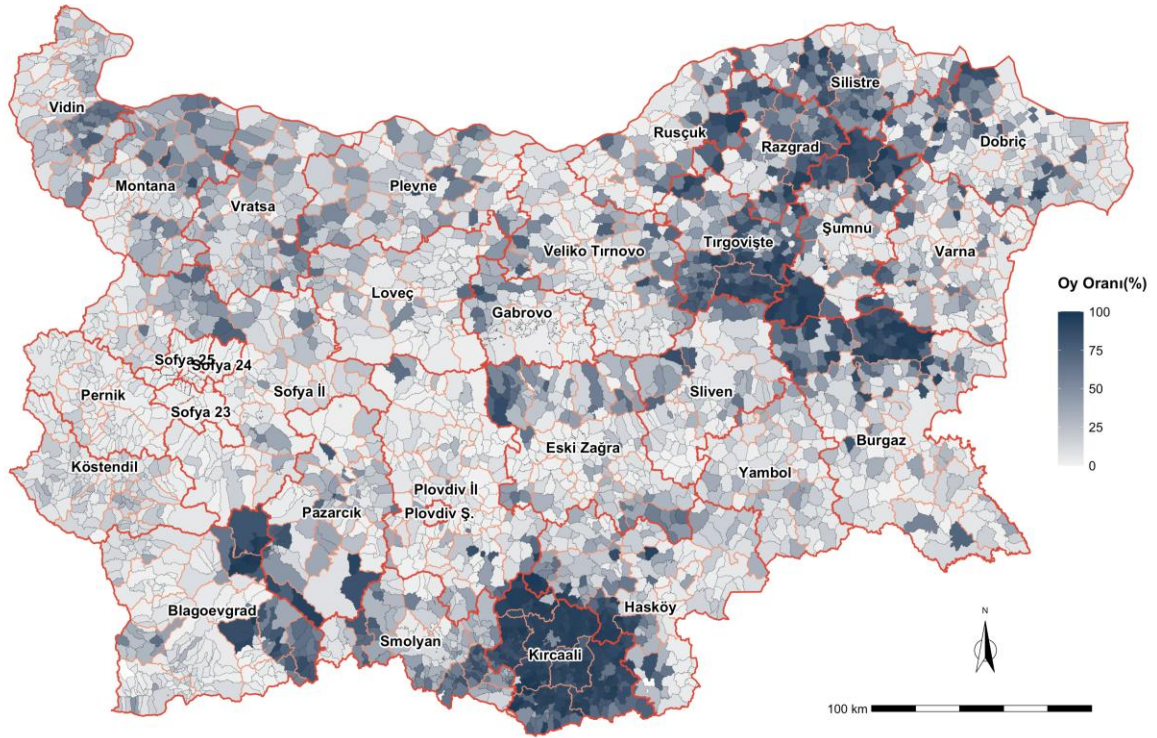
3.2. Bölünme Sonrası Oy Dağılımının Mekânsal Özellikleri

27 Ekim 2024 seçimleri, DPS'nin iki ayrı siyasal aktöre (DPS-NN ve APS) ayrılmasının ardından ortaya çıkan yeni mekânsal örüntüleri gözlemleme imkânı sunmaktadır. DPS-NN ve APS oy oranlarının mekânsal dağılımı incelendiğinde her iki aktörün de oylarının büyük ölçüde önceki DPS

çekirdekleri içinde kümелendiği, ancak bu ayrışmanın tek merkezli bir yapı sergilemediği görülmektedir (Şekil 7, Şekil 8).

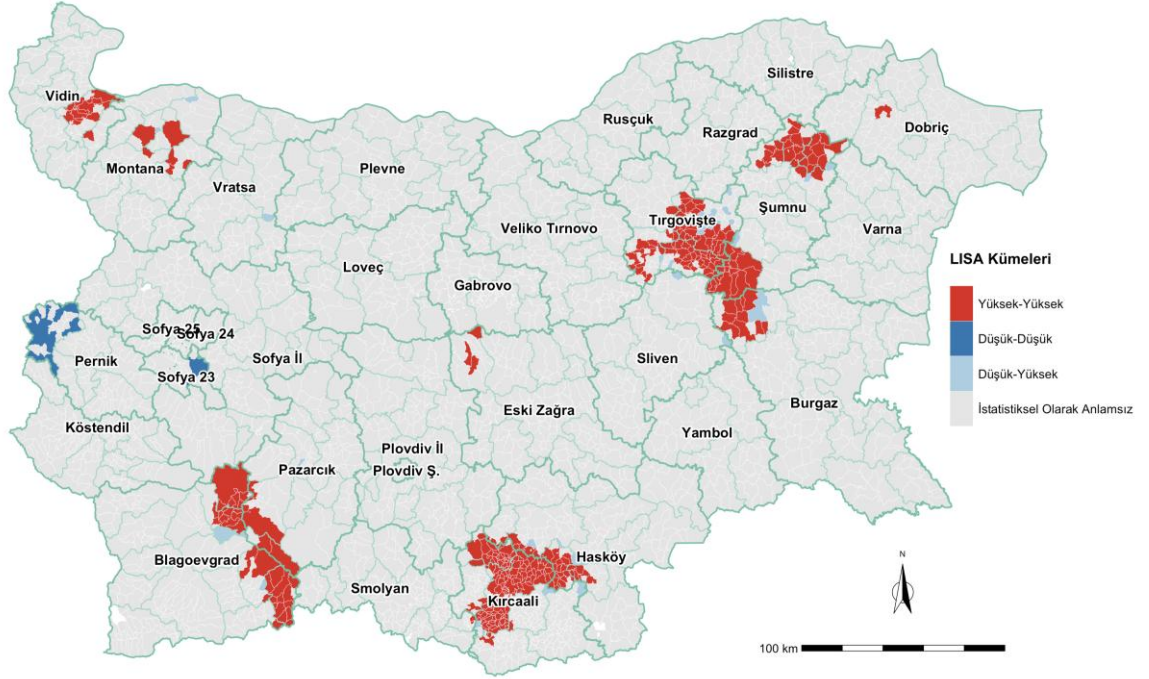
DPS-NN oyları, bazı mahalle kümelerinde görece daha yüksek oranlara ulaşırken, APS oyları farklı mahalle gruplarında yoğunlaşmaktadır. Bu durum, bölünme sonrasında DPS seçmen tabanının homojen biçimde dağılmadığını; aksine mekânsal olarak farklılaşan tercihler sergilediğini göstermektedir. DPS-NN ve APS oylarının ayrı ayrı incelenmesi bölünmenin mekânsal etkilerinin simetrik olmadığını ortaya koymaktadır.

Birleşik DPS-NN + APS oy oranlarını gösteren harita, DPS kökenli oyların toplam düzeyde hâlâ belirli coğrafi alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir (Şekil 9). Bununla birlikte bu yoğunlaşmanın bölünme öncesine kıyasla daha dağınık ve heterojen bir yapı sergilediği dikkat çekmektedir. Bu durum, bölünmenin mevcut mekânsal çekirdekleri tamamen ortadan kaldırmadığını, ancak bu çekirdekler içinde yeni bir dağılım yarattığını göstermektedir.

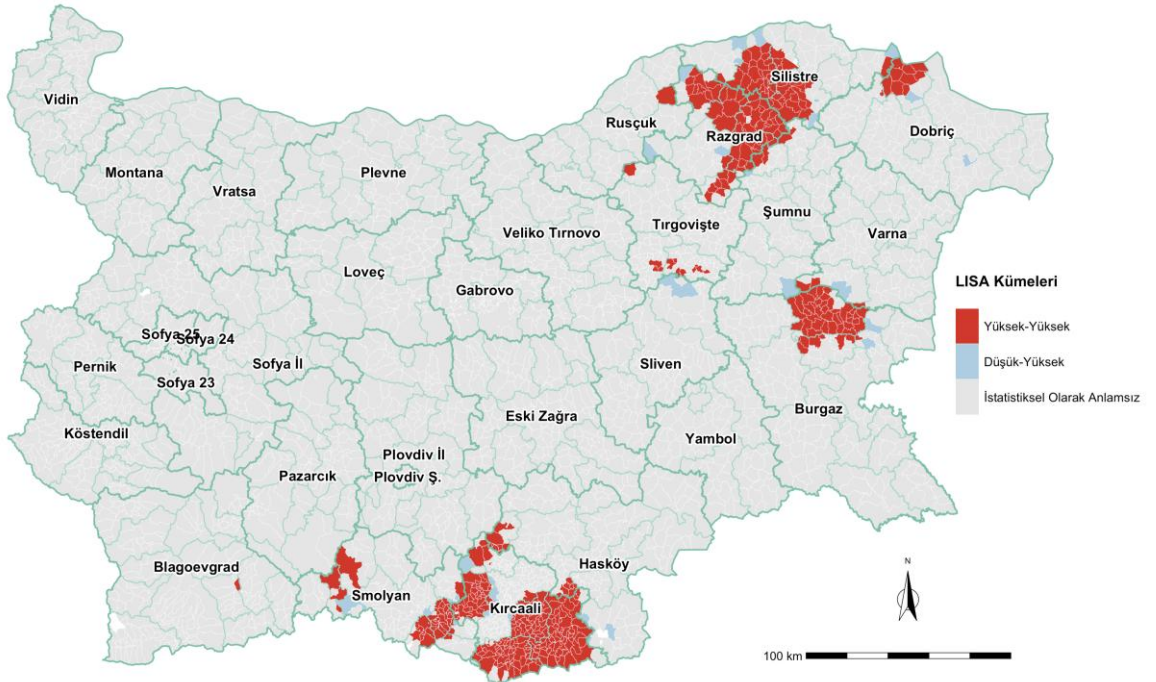
Şekil 9. DPS kökenli DPS-NN ve APS partilerinin 27 Ekim 2024 parlamento seçimlerinde toplam oy oranlarının mahalle ölçeğinde dağılımı

LISA Cluster Map – OY_10_2024_DPS_NN_pct
Kriter: p (FDR) < 0.05 | p sütunu: Pr(z = E(i))

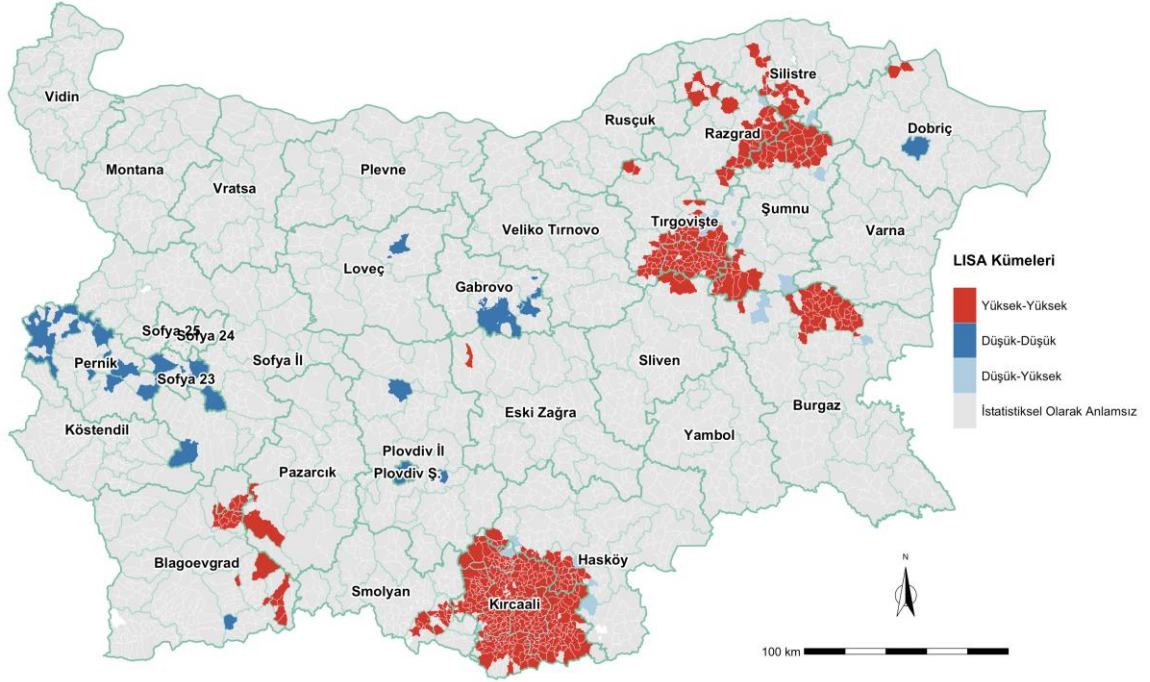
Şekil 10. 27 Ekim 2024 seçimleri için DPS-NN’nin yerel mekânsal otokorelasyon (LISA) haritası.

LISA Cluster Map – OY_10_2024_APS_pct
Kriter: p (FDR) < 0.05 | p sütunu: Pr(z = E(i))

Şekil 11. 27 Ekim 2024 seçimleri için APS’nin yerel mekânsal otokorelasyon (LISA) haritası.

LISA Cluster Map – OY_10_2024_DPS_APS_pct
Kriter: p (FDR) < 0.05 | p sütunu: Pr(z = E(i))

Şekil 12. 27 Ekim 2024 seçimleri için DPS kökenli partilerin (DPS-NN ve APS) toplam oy oranlarının yerel mekânsal otokorelasyon (LISA) haritası.

3.3. Bölünme Sonrası Mekânsal Otokorelasyon Bulguları

DPS-NN, APS ve birleşik DPS-NN + APS oy oranları için hesaplanan küresel Moran's I değerleri, bölünme sonrasında da mekânsal bağımlılığın sürdüğünü ortaya koymaktadır (Çizelge 1). Ancak bu bağımlılığın düzeyi birleşik oy oranlarında daha yüksek, tekil parti oylarında ise görece daha düşüktür. Bu bulgu DPS kökenli oyların mekânsal bağımlılığının korunmakla birlikte tek bir siyasal aktör altında yoğunlaşmadığını göstermektedir.

LISA analizleri, bölünme sonrasında yüksek-yüksek kümelenmelerin mekânsal olarak yeniden dağıldığını ortaya koymaktadır (Şekil 10, Şekil 11, Şekil 12). Bazı mahallelerde DPS-NN odaklı kümelenmeler belirginleşirken, diğer mahallelerde APS odaklı kümelenmeler öne çıkmaktadır. Bu sonuçlar, bölünmenin mekânsal düzeyde farklı bölgelerde farklı sonuçlar ürettiğini ve yerel bağlamların önemini ortaya koymaktadır.

3.4. Regresyon ve Mekânsal Regresyon Bulguları

Oy değişimini açıklamak üzere kurulan OLS (en küçük kareler) modelinin sonuçları

Çizelge 2'de verilmiştir. OLS sonuçları, mahallelerin etnik kompozisyonunu temsil eden değişkenlerin oy değişimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkiler ürettiğini göstermektedir. Türk ve Bulgar nüfus oranları oy değişimiyle negatif ilişki sergilerken, Roman nüfus oranı pozitif ve anlamlı bir etki göstermektedir.

Çizelge 2. DPS kökenli partilerin (DPS-NN + APS) oy oranındaki değişimi açıklayan OLS regresyon modeli sonuçları (2023-2024).

Değişken	Katsayı (β)	Std. Hata	t değeri	p değeri
Sabit	9,557	1,04	9,19	< 0,001
Türk nüfus oranı	-2,772	1,226	-2,26	0,024
Bulgar nüfus oranı	-4,545	1,153	-3,94	< 0,001
Roman nüfus oranı	10,509	1,992	5,28	< 0,001

$R^2 = .021$, Düzeltilmiş $R^2 = .020$, $F(3, 4176) = 29.45$, $p < .001$

Ancak OLS modelinin kalıntılarında tespit edilen mekânsal otokorelasyon bu modelin mekânsal bağımlılığı yeterince yakalayamadığını göstermiştir. Bu nedenle mekânsal gecikme (SAR) ve mekânsal hata (SEM) modelleri uygulanmıştır. SAR ve SEM modellerine ilişkin sonuçlar Çizelge 3’te sunulmaktadır.

Çizelge 3. DPS kökenli partilerin (DPS-NN + APS) oy oranındaki değişimi açıklayan doğrusal ve mekânsal regresyon modelleri (2023-2024).

Değişken	OLS (β)	SAR (β)	SEM (β)
Sabit	9.557*** (1.040)	4.825*** (0.953)	7.547*** (1.047)
Türk nüfus oranı	-2.772* (1.226)	-1.873† (1.112)	-1.391 (1.227)
Bulgar nüfus oranı	-4.545*** (1.153)	-2.628* (1.046)	-2.161† (1.132)
Roman nüfus oranı	10.509*** (1.992)	9.676*** (1.808)	10.520*** (1.905)
Mekânsal parametre	-	$\rho = 0.492^{***}$	$\lambda = 0.496^{***}$
Gözlem sayısı	4180	4180	4180
Log likelihood	-	-16101.27	-16103.56
AIC	32828.53	32214.53	32219.13

Not: Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir.

† $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

OLS modeli için $F(3, 4176) = 29.45$, $p < .001$; $R^2 = .021$; düzeltilmiş $R^2 = .020$.

SAR modelinde mekânsal gecikme katsayısının pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olması oy değişimlerinin komşu mahallelerdeki değişimlerden etkilendiğini göstermektedir. SAR modelinde mekânsal gecikme katsayısının (ρ) pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunması oy değişimlerinin yalnızca ilgili mahallenin iç dinamikleriyle değil komşu mahallelerdeki siyasal dönüşümlerle de doğrudan etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, seçim davranışının mekânsal olarak “bulaşıcı” bir nitelik taşıdığına işaret etmekte ve siyasal tercihlerin mekân içinde yayılma eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Nitekim seçim coğrafyası literatürü, oy verme davranışının bireysel tercihlerden ziyade içinde bulunulan mekânsal bağlam ve komşuluk ilişkileri tarafından şekillendiğini uzun süredir vurgulamaktadır (Agnew, 1996; Cox, 1969; Johnston & Pattie, 2006).

Bu mekânsal yayılma etkisi, özellikle yerel düzeyde yoğunlaşan sosyal ağlar ve gündelik etkileşim pratikleri üzerinden açıklanabilir. Küçük yerleşim birimlerinde akrabalık bağları, hemşehrlik ilişkileri ve yüz yüze iletişim kanalları siyasal bilginin dolaşımını hızlandırmakta ve bireysel tercihlerin kolektif eğilimler doğrultusunda şekillenmesine yol açmaktadır. Bu tür sosyal etkileşim ağlarının mekânsal olarak yoğunlaşması, komşu mahalleler arasında benzer oy örüntülerinin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Cox, 1969; Johnston & Pattie, 2004).

Buna ek olarak, DPS'nin tarihsel olarak güçlü olduğu bölgelerde parti örgütlenmesinin mahalle ve köy ölçeğinde kurumsallaşmış olması, bölünme sonrasında ortaya çıkan yeni siyasal aktörlerin de bu yerel örgütsel ağlar üzerinden rekabet etmesine neden olmuştur. Bu durum, oy kaymalarının rastgele bir biçimde değil, mevcut örgütsel kapasitenin ve yerel siyasal ilişkilerin yoğunlaştığı mekânsal çekirdekler içinde yayılmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla pozitif mekânsal gecikme katsayısı, yalnızca istatistiksel bir bağımlılığı değil; aynı zamanda sosyal sermaye, yerel örgütlenme kapasitesi ve komşuluk etkileri aracılığıyla işleyen çok katmanlı bir mekânsal etkileşim sürecini yansıtmaktadır (Agnew, 1996; Johnston & Pattie, 2006).

SEM modeli de mekânsal bağımlılığın varlığını doğrulamakla birlikte Akaike Bilgi Kriteri (AIC) değerleri SAR modelinin daha iyi bir uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar oy değişimlerinin ağırlıklı olarak mekânsal yayılma mekanizmaları aracılığıyla gerçekleştiğini göstermektedir.

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde DPS'nin 2024 yılındaki bölünmesinin seçim coğrafyasında homojen bir çözülme yaratmadığı açıkça görülmektedir. DPS kökenli oylar bölünme sonrasında da belirli coğrafi alanlarda yoğunlaşmaya devam etmiş ancak bu yoğunlaşma tek bir siyasal aktör etrafında gerçekleşmemiştir. Bölünme mevcut mekânsal çekirdekler içinde yeni ve farklı örüntülerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Ayrıca oy değişimlerinin mekânsal bağımlılık sergilemesi, bu sürecin yerel bağlamlar ve komşuluk ilişkileri içinde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, DPS'nin bölünmesinin seçim sonuçları üzerinde çok katmanlı ve mekânsal olarak farklılaşan etkiler yarattığını göstermektedir.

Bu bölüm araştırmanın esasını teşkil eden verilerin analizinin yapıldığı yerdir. Analiz bölümü, veri derlemeye dayalı olan çalışmalar için geçerlidir. Derleme (toplu bakış) türü makalelerde analiz bölümü genellikle bulunmaz. Buradaki açıklamalar genel olarak alan araştırması teknikleri ile derlenen verilerin analizi üzerine yapılmaktadır. Analiz çeşidinin seçimi, istatistiksel testler, güven aralığı, istatistiksel testlerin tercih edilme nedeni vb. noktalar bölümün giriş kısmında açıklanır. Bunlar yapıldıktan sonra sıra bulguların yorumlanması gelmiştir. Bulguların yorumlanması bölümünde ise, verilerin analizi ile elde edilmiş bulguların sunumuna yer verilir. Bulgular, araştırma soruları, başka deyişle hipotezler ile değerlendirilerek organize edilir. Hipotezlerin ışığında veriler incelenir, yorumlanır. Bulguların hipoteze uygunluğu değerlendirilir. Sunum biçimi; harita, tablo, grafik ya da şekillerden biri veya birkaçı ile gerçekleştirilebilir. İstatistiksel analiz sonuçlarının sunumu da bu bölümde yapılır. Bulguların yorumlanması bölümünde bulguların tekli, ikili veya çoklu tablolar biçiminde istatistiksel testlerin sonuçları ile birlikte sunumunun tercih edilmesi yerinde olacaktır. Böylelikle hangi testin hangi veriler üzerine uygulandığına ilişkin bilgiler daha açık bir şekilde anlaşılır. Bulguların yorumlanması bölümünde örnekleme ilişkin genel bilgiler (demografik veriler), araştırmadan elde edilen bilgiler olmak üzere iki aşamada sunulmalıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular ise kendi arasında bir veya birkaç aşamalı olarak sunulabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, makaleyi açıklamaları gereğinden fazla kullanılan tablolar ile boğmamaktır. Mümkün olduğunca tablolar birleştirilmeli ya da araştırma amacı/sorusu ile doğrudan ilgisi olmayan tablolar kullanılmamalıdır. Ayrıca genel bilgilerin tek bir tablo halinde sunulmasında yarar vardır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın temel bulguları DPS’nin 2024 yılındaki örgütsel bölünmesinin seçim coğrafyasında tek yönlü ve homojen bir çözülme üretmediğini; aksine mekânsal bağlama duyarlı, heterojen ve çok katmanlı yeniden yapılanmalara yol açtığını göstermektedir. Bu sonuçlar hem etnik oy verme literatürü hem de mekânsal siyaset yazını açısından dikkate değer kuramsal çıkarımlar sunmaktadır.

İlk olarak, etnik oy verme davranışının sürekliliği üzerine yapılan klasik tartışmalara bakıldığında etnik temelli partilerin güçlü grup kimlikleri üzerinden istikrarlı seçmen tabanı oluşturduğu sıkça vurgulanmaktadır (Birnir, 2007; Chandra, 2011). DPS’nin 2023 ve 2024 Haziran seçimlerinde sergilediği yüksek mekânsal kümelenme bu görüşle uyumludur ve etnik kimliğin mekânsal çekirdekler üzerinden siyasal davranışı biçimlendirdiğini doğrulamaktadır. Ancak bölünme sonrası dönemde ortaya çıkan bulgular bu sürekliliğin otomatik olmadığını göstermektedir. DPS kökenli oylar tamamen dağılmamış olsa da farklı siyasal aktörler (DPS-NN ve APS) arasında mekânsal olarak ayrılan yeni çekirdekler oluşmuştur. Bu durum etnik oy verme davranışının “sabit” değil bağlama duyarlı “koşullu sadakat” yapısına sahip olduğu yönündeki çağdaş yaklaşımları desteklemektedir (Hale, 2008).

İkinci olarak, çalışma sonuçları mekânsal bağımlılığın seçim davranışında belirleyici bir rol oynadığını göstermiştir. Moran’s I ve LISA sonuçları hem bölünme öncesinde hem de sonrasında oyların rastgele değil mekânsal olarak kümelenmiş biçimde dağıldığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, siyasal davranışın komşuluk ilişkileri ve bölgesel sosyal ağlar içinde üretildiğini savunan mekânsal siyaset literatürüyle uyumludur (Agnew, 1996; Johnston & Pattie, 2006). Ayrıca mekânsal regresyon analizlerinde SAR modelinin OLS’ye kıyasla daha iyi uyum göstermesi oy değişimlerinin mekânsal yayılma mekanizmalarıyla ilişkilendiğini göstermektedir. Bu sonuç, Anselin’in (1988, 1995) mekânsal bağımlılık teorisinin seçim coğrafyası bağlamında geçerliliğini bir kez daha doğrulamaktadır.

Üçüncü olarak, DPS’nin bölünmesi sonrası ortaya çıkan mekânsal örüntülerin coğrafi olarak simetrik olmaması parti bölünmeleri literatürü açısından dikkat çekicidir. Parti bölünmelerinin genellikle ulusal düzeyde oy kaybı ya da elit rekabeti üzerinden ele alındığı bilinmektedir (Boucek, 2009; Harmel & Janda, 1994). Ancak bu çalışma, bölünmenin yerel bağlamlarda farklı biçimlerde deneyimlendiğini göstermektedir. Bazı mahallelerde DPS-NN’nin, bazılarında APS’nin öne çıkması, seçim coğrafyasının homojen bir kırılma değil “yerel siyasal ekosistemler” üzerinden şekillendiğini göstermektedir. Bu bulgular Ganev (2024) ve Smilov (2020) gibi çalışmaların ulusal düzeyde vurguladığı dönüşümün yerel düzeyde daha karmaşık mekânsal formlar aldığını göstermektedir.

Dördüncü olarak, mahalle düzeyindeki etnik kompozisyonun oy değişimleri üzerindeki etkisi, literatürdeki sosyo-demografik açıklamalarla kısmen örtüşmektedir. Türk ve Bulgar nüfus oranlarının negatif etki göstermesi bu grupların yoğun olduğu alanlarda geleneksel DPS oylarının daha keskin bir bölünme yaşadığını düşündürmektedir. Buna karşılık Roman nüfus oranının güçlü pozitif etkisi, Roman seçmen davranışının daha esnek ve bağlamsal olabileceği yönündeki geçmiş araştırmalarla uyumludur. Bu durum, etnik grupların siyasal tercihlerinin homojen olmadığına ve mekânsal bağlamla yakından ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Kaya, Toroğlu ve Adıgüzel’in (2016) Türkiye’deki mekânsal seçim çalışmasında da benzer biçimde sosyo-demografik değişkenlerin mekânsal bağlamla birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Son olarak, bu çalışma seçim coğrafyası literatürüne yöntemsel açıdan da katkı sunmaktadır. Çok ölçekli mekânsal istatistiklerin (Moran's I, LISA, SAR, SEM) ortak kullanımının, parti bölünmesi gibi kurumsal kırılmaların mekânsal sonuçlarını değerlendirmede güçlü bir analitik çerçeve sunduğu görülmektedir. Türkiye'de İbrahimov ve Özözen Kahraman (1999) ve Özözen Kahraman'ın (2007) çalışmalarında ve uluslararası literatürde Anselin'in mekânsal analiz çerçevesinde ortaya koyduğu gibi yüksek mekânsal çözünürlükle çalışmak siyasal davranıştaki yerel farklılaşmaları görünür kılmaktadır. Bu çalışma da benzer şekilde Bulgaristan seçim coğrafyasının mikro-ölçekli yapısını ortaya çıkarmış ve ulusal düzeyde görünmeyen yerel dinamikleri aydınlatmıştır.

Genel olarak, bulgular DPS bölünmesinin hem mekânsal süreklilik hem de mekânsal dönüşüm üreten karmaşık bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, etnik oy verme davranışının ne tamamen sabit ne de tamamen akışkan olduğunu; mekânsal bağlam, örgütsel kapasiteler ve yerel siyasal ilişkiler tarafından şekillenen çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Etik ve Yazar Beyanları / *Ethical and Author Declarations*

Lisansüstü Tez Bilgileri

Çalışma bir lisansüstü tezinden üretildiyse lütfen belirtiniz.

Graduate Thesis Information

If the work is based on a graduate thesis, please indicate this.

Yazar(lar)ın Katkı Oranları

B.H. Araştırma Tasarımı, Veri Toplama, Analiz, Yöntem, Yazma, Editörlük

Authors' Contributions

The authors' contributions to the article must be clearly stated, along with the first letters of their first and last names.

Çıkar Çatışması

Yazar, bu çalışmanın hazırlanması ve yayımlanması sürecinde çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir ticari veya finansal ilişki içinde olmadığını beyan eder.

Conflict of Interest

The author(s) declare that they have no commercial or financial relationships that could give rise to a conflict of interest during the preparation and publication of this study.

Etik Onay

Etik kurul onayı gerekli olan çalışmalarda, onay ile ilgili bilgilerin makaleye eklenmesi gerekmektedir.

Ethical Approve

In studies requiring ethics committee approval, information about the approval must be included in the article.

Yapay Zekâ Kullanımı

Çalışmada, yapay zekâ araçlarının kullanım şekli ve oranı açıkça belirtilmelidir.

Use of Artificial Intelligence

The study must clearly specify the application and extent of the use of artificial intelligence tools.

Bilgilendirme

Acknowledgment

Görüş ve önerileri ile çalışmanın yetkinleşmesine katkı sağlayan hakemlere teşekkür ederim.

Any financial support or contributions provided by institutions or individuals in connection with the study, along with a statement of acknowledgment, should be included in this section.

Telif Hakkı ve Lisans

Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı dergimize aittir. Coğrafi Bilimler Dergisi'nde yayımlanan çalışmalar CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

Copy Right & License

The copyright for the works published in our journal belongs to the authors, while the right to commercial use belongs to our journal. The studies published in Turkish Journal of Geographical Sciences are published as open access under a CC BY-NC-ND 4.0 license.

Referanslar/References

- Agnew, J. (1996). Mapping politics: How context counts in electoral geography. *Political Geography*, 15, 129-146. [https://doi.org/10.1016/0962-6298\(95\)00076-3](https://doi.org/10.1016/0962-6298(95)00076-3)
- Akın, H. E. (2015). Etnik Partiden Ulusal Partiye Bulgaristan'da Hak ve Özgürlükler Hareketi [Yüksek Lisans]. İçinde *Balkan Çalışmaları Dergisi* 8(1). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anselin, L. (1988). *Spatial econometrics: Methods and models*. Kluwer Academic Publishers.
- Anselin, L. (1995). Local Indicators of Spatial Association—LISA. *Geographical Analysis*, 27(2), 93-115. <https://doi.org/10.1111/j.1538-4632.1995.tb00338.x>
- Birbir, J. K. (2007). *Ethnicity and electoral politics*. Cambridge University Press.
- Boucek, F. (2009). Rethinking factionalism: Typologies, intra-party dynamics and three faces of factionalism. *Party Politics*, 15(4), 455-485. <https://doi.org/10.1177/1354068809333853>
- Burnham, K. P., & Anderson, D. R.. (2007). *Model Selection and Multimodel Inference*.
- Cansız, B. (2021). Bulgaristan'da etnik siyaset ve DPS'nin rolü. *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Dergisi* 3(2). Akdeniz üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Chandra, K. (2011). What is an ethnic party? *Party Politics*, 17(2), 151-169. <https://doi.org/10.1177/1354068810391153>
- Cox, K. R. (1969). *The voting decision in a spatial context*. Progress in Geography.
- Fowkes, B. (2002). Ethnic Groups into Nations. İçinde *Ethnicity and Ethnic Conflict in the Post-Communist World* 53(3), 39-70). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/9781403914309_3
- Ganev, V. I. (2024). From Populist Emplotment to Populist Deeds Notes on Post-Accession Populism in Eastern Europe. In M. Bernhard, A. Kreppel, & C. de la Torre (Ed.), *Still the Age of Populism? Re-examining Theories and Concepts* (19-40). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/9781003453178>
- Hale, W. (2008). The Electoral System and the 2007 Elections: Effects and Debate. *Turkish Studies*, 9(2), 233-246. <https://doi.org/10.1080/14683840802011993>
- Harmel, R., & Janda, K. (1994). An integrated theory of party goals and party change. *Journal of Theoretical Politics*, 6(3), 259-287. <https://doi.org/10.1177/0951692894006003001>
- Işık, M. (2023). Postkomünist Dönemde İç ve Dış Faktörler Bağlamında Bulgaristan'da Dış Politikanın Dönüşümü. *CenRaPS Journal of Social Sciences*, 5(1), 1-27. <https://doi.org/10.46291/cenraps.v5i1.93>
- İbrahimov, A., & Özözen Kahraman, S. (1999). Türkiye'de 1995 Seçim Sonuçlarının Sosyo-Demografik Göstergeleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 10, 39-52. <https://izlik.org/JA26ZA62AT>
- Johnston, R., & Pattie, C. (2004). Electoral geography in electoral studies: Putting voters in their place. İçinde C. Barnett & M. Low (Ed.), *paces of democracy: Geographical perspectives on citizenship, participation and representation* (1), 45-66).
- Johnston, R., & Pattie, C. (2006). *Putting voters in their place: Geography and elections in Great Britain*. Oxford University Press.
- Kaya, Ö., Toroğlu, E., & Adıgüzel, F. (2016). 2011 Genel Seçimlerinde Partilerin Aldığı Oy Oranlarının İlçeler Ölçeğinde

- Mekânsal Analizi. *Journal of Geography*, 0(31), 1-13. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iucografya/article/264660>
- Lee, H.-C., & Repkine, A. (2022). A Spatial Analysis of the Voting Patterns in the South Korean General Elections of 2016. *Social Sciences*, 11(9), 389. <https://doi.org/10.3390/socsci11090389>
- LeSage, J. P., & Pace, R. K. (2009). *Introduction to spatial econometrics*. CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781420064254>
- Moran, P. A. P. (1950). Notes on Continuous Stochastic Phenomena. *Biometrika*, 37(1/2), 17. <https://doi.org/10.2307/2332142>
- Özözen Kahraman, S. (2007). *Seçimlerin Mekânsal Analizi*. Gazi Kitabevi.
- Smilov, D. (2020). Efficiency, authority and representation. In S. Blockmans & S. Russack (Ed.), *Deliberative Democracy in the EU Countering Populism with Participation and Debate* (2), 241-261, CEPS. https://doi.org/https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2020/03/Deliberative-Democracy_2CU_Vol3.pdf
- Todorov, A., & Krasteva, A. (2011). Ethnic minorities and political representation: The case of Bulgaria. *Southeastern Europe*, 35(1), 8-38. <https://doi.org/10.1163/187633311X545661>
- Yılmaz, E. (2025). Bulgaristan Türkleri ve Hak ve Özgürlükler Hareketi: Siyasi Bir Analiz. *Sakarya Üniversitesi Türk Akademi Dergisi*, 4(1), 13-22. <https://doi.org/10.62122/sautad.1667717>